

61
ES - SAFF / BOJNI RED
OBJAVLJENA U MEDINI, IMA 14 AJETA

Imam Ahmed bilježi od Abdullaha ibn Selama da je rekao: (424) "Raspravljajmo koji će od nas otići Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i pitati ga koja su djela najdraža Allahu, dž.š., pa niko od nas ne ustade, ali Allahov Poslanik, s.a.v.s., posla nama nekog čovjeka pa se okupismo, a on nam prouči ovu suru, tj. Es-Saff, u cijelosti."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
سَبِّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ① يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ② كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا
مَا لَا تَفْعَلُونَ ③ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقِيمُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَهُمْ
بَيْنَ مَرْصُومٍ ④

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!
"Allaha slavi (i veliča) ono što je na nebesima i
**ono što je na Zemlji, On je Silni i Mudri!" /1/
"O vjernici, zašto govorite ono što ne činite?"
/2/ "Veoma je prezreno kod Allaha da
govorite ono što ne činite!" /3/ "Allah voli one
koji se na Njegovu putu bore u redovima kao
da su zdanje (čvrsto) spojeno." /4/**

Ranije je već nekoliko puta¹ govoreno o Allahovim, dž.š., riječima:

"Allaha slavi (i veliča) ono što je na nebesima i
ono što je na Zemlji, On je Silni i Mudri!", i
nema potrebe ponavljati Allahove, dž.š., riječi:

"O vjernici, zašto govorite ono što ne činite?",
osuda su onih koji nešto obećaju ili nešto kažu, a to
ne ispune. Vjerodostojan je hadis koji se nalazi u oba
Sahiha u kome se kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,
rekao: (425) "Tri su obilježja licemjera: kada obeća,
iznevjeri; kada govori, laže; kada mu se nešto povjeri,
pronevjeri." Zbog toga Allah, dž.š., ustvrđuje Svojim
riječima:

"Veoma je prezreno kod Allaha da govorite
ono što ne činite!" Kaže Ibn-Abbas: "Neki
pravovjerni su, prije nego što je bio propisan džihad,

govorili: 'Voljeli bismo kada bi nam Allah, dž.š.,
ukazao na Njemu najmilija djela pa da ih
prakticiramo', pa je Allah, dž.š., saopćio Svome
Vjerovjesniku, s.a.v.s., da su mu najmilija djela:
vjerovanje, bez sumnjanja, u Njega, i džihad protiv
grješnika koji se suprotstavljaju vjerovanju, i ne
prihvataju ga. Pa kada je spuštена obaveza džihada
nekim pravovjernim nije bilo po volji i učinila im se
teškom, te je Allah, dž.š., rekao:

"O vjernici, zašto govorite ono što ne činite?"

"Allah voli one koji se na Njegovu putu
bore u redovima kao da su bedem čvrsti." Ovo
je Allahovo, dž.š., izvješće da voli Svoje robove -
vjernike koji su u redovima poredani sučelice
neprijatelju Allahovu u ratnom metežu, bore se na
Allahovom putu protiv onih koji ne vjeruju u Allaha,
da bi Allahova riječ bila dominirajuća, a Njegova vjera
bila nadređena ostalima. On voli da oni budu poput
zdanja čiji su dijelovi sjedinjeni. Imam Ahmed prenosi
od Ebu - Seida el-Hudrija, r.a., da je rekao: "Allahov
Poslanik, s.a.v.s., kazao je: /426/ 'Allah se trojici
osmjehuje: - čovjeku koji noću bdije; ljudima koji
formiraju safove za obavljanje namaza; borcima koji
se u redovima bore.'" Katade kaže o Allahovim, dž.š.,
riječima:

"Kao da su zdanje (čvrsto) spojeno", zar nisi
vidio da vlasniku zdanja nije drago da mu bude
građevina razbijena, na isti način, dž.š., ne voli da
Njegova naredba bude razbijena, jer Allah, dž.š.,
odredio je da u borbi pravovjerni budu u borbenim
redovima, u safovima za vrijeme obavljanja namaza,
zato ispoštujte Allahovu naredbu, jer ona je zaštitna
onom koji je prihvati."

وَلِذَلِكَ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَتَّبِعُونَ لِمُؤَدِّ وَنَبِيِّ وَقَدْ
تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاعَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ⑤ وَلِذَلِكَ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ
إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ
يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ
مُبِينٌ ⑥

"Kada Musa reče narodu svome: 'O narode
moj, zašto me mučite, a dobro znate da sam
ja Allahov poslanik vama!' i kad oni skrenuše
ustranu, Allah njihova srca skrenu, a Allah
neće ukazati na pravi put narodu koji je
ogrezao u grijehu." /5/ "A kada Isa, sin
Merjemin, reče: 'O sinovi Israilovi, ja sam vam
Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene
objavljeni Tevrat i da vam donesem radosnu
vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će
poslije mene doći', i kad im je donio jasne

⁺ Objavljena nakon sure "El-Tegabun".

¹ Vidi tumačenje prvih ajeta sura El-Hasr i El-Hadid, IV svezak.

dokaze, oni rekoše: 'Ovo je jasna vradžbina!'" /6/

Allah, dž.š., kaže da se Njegov rob, poslanik s kojim je govorio, Musa ibn 'Imran, s.a.v.s., obratio svome narodu riječima:

"O narode moj, zašto me mučite, a dobro znate da sam ja Allahov poslanik vama!"; tj. zašto me mučite, a znate da sam iskren kada tvrdim da sam vam poslanstvo donio. U ovome je tješjenje Muhammeda, s.a.v.s., za uznemiravanja koja je pretrpio od nevjernika svoga naroda i dr. Tu je također, podsticaj Poslaniku, s.a.v.s., na strpljivosti, a pravovjernima na zabranu uznemiravanja svoga Poslanika, s.a.v.s., kao što je to činio narod Musaa, a.s.

"...kada oni skrenuše, Allah njihova srca skrenu"; tj. kada su svjesno odustali od slijeđenja istine, Allah je učinio da se njihova srca udalje od upute i napunio ih sumnjom, kolebanjem i razočarenjem, kao što Allah, dž.š., kaže:

"...i da Mi srca njihova i oči njihove nećemo zapečatiti, i da neće vjerovati kao što ni prije nisu vjerovali, i da ih nećemo ostaviti da u zabludi svojoj lutaju smeteni?" (6:110)

"A kada Isa, sin Merjemin, reče: 'O sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik, da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrat i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije ime je Ahmed, koji će poslije mene doći', i kad im je donio jasne dokaze, oni rekoše: 'Ovo je jasna vradžbina!'"; tj. Tevrat je donio radosno navještanje mene i ja potvrđujem ono što je on navijestio, a ja donosim radosnu vijest o onome koji će doći poslije mene, a to je Poslanik, Vjerovjesnik, Arap, koji neće znati ni čitati, ni pisati, iz Meke, po imenu Ahmed. Isa, a.s., pečat je vjerovjesnika iz redova Benu-Israil, a onda, on u okruženju sinova Israilovih obznanjuje radosnu vijest o Muhammedu, s.a.v.s., Ahmedu, koji je pečat vjerovjesnika i poslanika i poslije koga niti vjerovjesništva, niti poslanstva ima.

Divno li je predanje koje bilježi El-Buhari od Džubejra ibn Mut'ima, koji kaže: (427) "Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako reče: 'Ja imam više imena; ja sam Muhammed, Ahmed, ja sam El-Mahi kojim Allah, dž.š., briše nevjerstvo, ja sam i El-Hašir, ljudi će biti proživljeni poslije mene, a ja sam i El-Akib.'" (Hadis bilježi i Muslim.)

Allah, dž.š., kaže:

"I od svakog vjerovjesnika, kome je Knjigu objavio i znanje dao, obavezu uzeo: 'Kad vam, poslije dođe poslanik koji će potvrditi da je istina ono što imate, hoćete li mu sigurno povjerovati i sigurno ga pomagati? Da li pristajete i prihvaćate da se na to Meni obavezete?' Oni su odgovarali: 'Pristajemo!' 'Budite, onda, svjedoci', reče On, 'a i ja ću s vama svjedočiti.'" (3:81)

Ibn-Abbas smatra da Allah, dž.š., nije poslao nijednog vjerovjesnika, a da nije od njega uzeo obavezu; ako bi se Muhammed, a.s., pojavio kao poslanik za njegova života, da ga slijedi, te je obavezao svakog vjerovjesnika da zaduže svoje sljedbenike ako se pojavi Muhammed, a.s., kao poslanik za njegova života da ga slijedi i potpomaže.

"...i kad im je on donio jasne dokaze, oni rekoše: 'Ovo je jasna vradžbina!'" Ibn-Džerir kaže: "Kad im je došao Ahmed, odnosno onaj kojeg su navijestili u ranijim stoljećima, a to je Muhammed, s.a.v.s., tj. kada se on pojavio i dokaze donio, nevjernici i protivnici rekoše: **'Ovo je jasna vradžbina!'"**

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَىٰ إِلَى الْإِسْلَامِ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٧﴾ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ
وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ
وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾

"A ima li nepravdnijeg od onoga koji o Allahu laži iznosi dok se u islam poziva? - A Allah neće ukazati na pravi put narodu nasilničkom."/7/ " Oni žele utrnuti Allahovo svjetlo ustima svojim, a Allah upotpunjuje svjetlo Svoje, makar (to) mrzili nevjernici." /8/ "On je Onaj Koji je poslao Svog Poslanika s Uputom i Vjerom istine da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar (to) mrzili mnogobošci." /9/

Allah, dž.š., ističe

"A ima li nepravdnijeg od onoga koji o Allahu laž iznosi dok se u islam poziva?"; tj. niko nije nepravdan kao onaj koji o Allahu laži iznosi i pripisuje Mu suparnike i rivale, a pozvan je ispovijedanju Allahove jednoće i iskrenom obraćanju Njemu. Stoga Allah Uzvišeni kaže:

"A Allah neće ukazati na pravi put narodu nasilničkom", a zatim, On, Uzvišeni kaže: **"Oni žele utrnuti Allahovo svjetlo ustima svojim",** tj. oni nastoje neistinom potisnuti istinu, u tome podsjećaju na onoga koji bi želio ugasiti sunčeve zrake svojim ustima. Kao što je ovo nemoguće, nemoguće je i pravo, zato Allah, dž.š., naglašava:

"A Allah upotpunjuje svjetlo Svoje makar (to) mrzili nevjernici." On je Onaj Koji je poslao Svog Poslanika s Uputom i vjerom istine, da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar (to) mrzili mnogobošci." Ranije su obrađena ova dva ajeta u suri "Et-Tevba", što

je dovoljno, a Allahu pripada sva hvala i dobročinstvo.²

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

ءَامَنُوا هَلْ أَذُكَّرُكُمْ عَلَىٰ تَجْرِكِكُمْ مِنَّ عَذَابٍ أَلِيمٍ ۗ تَوَمَّنْ بِاللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ذَٰلِكُمْ
خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ۗ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ۗ وَأُخْرَىٰ يُحِبُّونَهَا نَصْرَ اللَّهِ وَفَتْحَ قُرَيْبٍ وَبَشْرَ الْمُؤْمِنِينَ

ۙ

"O vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu, koja će vas iz kazne bolne spasiti?" /10/ "U Allaha i Poslanika Njegova vjerujte i imecima svojim i životima svojim na Allahovu putu se borite - to vam je, da znate, bolje", /11/ "On će vam grijehе vaše oprostiti i u dženetske bašče vas, kroz koje će rijeke teći, uvesti, i u divne dvorove u edenskim vrtovima; to će biti uspjeh veliki", /12/ "A dat će vam i drugu blagodat koju jedva čekate: Allahovu pomoć i skoru pobjedu! Zato obraduj radosnom viješću vjernike!" /13/

Ranije je naveden hadis koji prenosi Abdullah ibn Selam u kome se kaže da su ashabi htjeli pitati Allahovog Poslanika, s.a.v.s., za Allahu, dž.š., najmilija djela, da bi ih prakticirali, pa je Allaha, dž.š., objavio ovu suru, u kojoj se nalazi ajet:

"O vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu, koja će vas iz kazne bolne spasiti?", a potom objašnjavajući trgovinu, Allah, dž.š., kaže: **"U Allaha i Poslanika Njegova vjerujte i imecima svojim i životima svojim na Allahovu putu se borite - to vam je, da znate, bolje"** od ovosvjetske trgovine i truda oko nje, a zatim Uzvišeni kaže: **"On će vam grijehе vaše oprostiti"**, tj. ako izvršite Njegove naredbe, uvest će vas u Svoje bašče i na visoke stepene. U kontekstu toga Allah, dž.š., nastavlja:

"I u dženetske bašče vas, kroz koje će rijeke teći, uvesti, i u divne dvorove u edenskim vrtovima; to će biti uspjeh veliki", a potom Svevišnji kaže:

"A dat će vam i drugu blagodat koju jedva čekate", tj. na to će vam dodati još nešto za čim žudite a to je: **"Allahovu pomoć i skoru pobjedu"**, tj. kada se borite na putu Njegove vjere, On vama garantira pomoć i još kaže Uzvišeni: **"I**

skoru pobjedu", tj. brzu, i to je tako: ko se pokorava Allahu i Njegovu Poslaniku i potpomaže Njegovu vjeru, sam će biti potpomognut i pobijedit će uz postizanje ahiretskih blagodati.

"Zato obraduj radosnom viješću vjernike."

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا أَنصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَىٰ ابْنُ مَرْيَمَ
لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنصَارُ اللَّهِ فَآمَنَتِ
طَائِفَةٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرْنَ طَائِفَةٌ ءَايَدَنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا
عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَاصْبِرُوا طَاهِرِينَ ۙ

"O vjernici, budite pomagači Allahovi kao što je rekao Isa, sin Merjemin, prisnim sljedbenicima: 'Ko su moji pomagači ka Allahu?' Prisni sljedbenici odgovoriše: 'Mi smo Allahovi pomagači!' Pa je jedna skupina iz Benu-Israila povjerovala, a druga skupina uznevjerovala! Pa smo one koji su vjerovali protiv njihovih neprijatelja osnažili pa su postali pobjednici."/14/

Allah, dž.š., naredjuje Svojim pravovjernim robovima da odmah, neodložno, zdušno i zavijek, budu Allahovi pomagači, i da se odazovu Allahu i Njegovu Poslaniku, kao što su se učenici odazvali Isau, a.s., kada ih je pitao: **"Ko su moji pomagači ka Allahu?"**, tj. ko će mi pomoći dobrovoljno u pozivanju Allahu, Uzvišenom.

Havarijuni su rekli, a to su sljedbenici Isaa, a.s.: **"Mi smo Allahovi pomagači"**, tj. pomoći ćemo tebi u onome što ti je objavljeno. Zbog toga ih je poslao kao misionare, Izraelćanima i Rimljanima u Šam. Isto je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao u danima hadža: (428) "Ko je taj koji će me zaštititi dok ne prenesem poslanicu Svoga Gospodara jer me Kurejšije sprečavaju da dostavim poslanicu Gospodara Svoga?!", pa mu je Allah, dž.š., poslao plemena iz Medine Evs i Hazredž, pa su mu dali prisegu i podršku, i obavezali se da će ga zaštititi od svih napadača, bez obzira koje boje bili, ako se preseli njima. Kada se on preselio kod njih sa svojim ashabima, oni su svoje obaveze ispunili. Zbog toga su ih Allah i Njegov Poslanik nazvali ensarijama (pomagačima) i to je postalo njihovo osobno obilježje, Allah bio zadovoljan njima, a i oni Njim."

"Pa je jedna skupina iz Benu-Israila povjerovala, a druga skupina uznevjerovala", tj. neki su krenuli pravim putem na osnovu onoga što im je dostavljeno, a drugi su zabludjeli i izišli izvan okvira upute, optužujući njega i majku njegovu za zločin (grijev). Bili su to jevreji, i neka je na njih neprestano Allahovo prokletstvo sve dok to Allah hoće. Od onih koji su ga slijedili, neki su postali isuviše ekstremni i podigli ga u veći stupanj negoli je to učinio sam Allah, dž.š., pa su se razdvojili u različite

² Vidi 32. i 33 ajet sure "Et-Tevba" u drugom svesku.

grupacije i frakcije. Jedni smatraju da je on Allahov sin, drugi da je dio trojstva: otac, sin i duh sveti, a treći da je on sam Allah, utječemo se Allahu Uzvišenom od toga. **"Pa smo Mi one koji su povjerovali, protiv neprijatelja njihovih osnažili"**, pružili smo im pomoć protiv neprijateljski raspoloženih krašćanskih frakcija **"Pa su postali pobjednici"**, tj. nad njima, a to se desilo poslanstvom Muhammeda, s.a.v.s. Kao što kaže Ibn-Džafer ibn Džerir, prenoseći od Ibn-Abbasa, r.a., da je ovaj rekao: "Kada je htio Allah, dž.š., uzdići Isaa, a.s., na nebo, Isa je, a.s., došao do svojih učenika koji su bili u kući, a bilo ih je svih dvanaest, a sa glave su mu kapi padale, pa reče: 'Neki od vas će me zanijekati dvanaest puta nakon što su mi povjerovali', a onda nastavi: 'Koji od vas želi poprimiti moj lik pa da bude ubijen umjesto mene i da sa mnom bude na istom stepenu?' Pa ustade jedan mladić među najmlađim od njih, pa reče: 'Ja!' A Isa mu reče: 'Sjedi!' Potom im ponovi isto pitanje, a mladić ponovno ustane i reče: 'Ja!' '- 'Sjedi!', kaza mu Isa, a.s., i drugi put, a onda treći put postavi isto pitanje i treći put mladić ustade i reče: 'Ja!', a onda Isa, a.s., reče: 'Da, ti si taj!', i mladić poprimi lik Isaa, a.s., a potom poslanik bi uzdignut kroz tavanski prozorčić na nebo. Dodoše, tada, jevrejske zaptije i uhvatiše njegova dvojnika, ubiše ga i razapeše, a neki ga zanijekaše i podijeliše se na tri frakcije: jedni smatraju da je Allah koliko je htio bio među njima, a zatim se popeo na nebo. To su jakobiti. Drugi tvrde da je među njima bio koliko je htio sin Allahov, a zatim ga je Allah uzdigao Sebi. To su nestorijanci. Treći, pak, kažu: 'Među nama je, koliko je to Allah htio, boravio Njegov rob i poslanik, a zatim ga je Allah uzdigao Sebi. Ovo su muslimani. Pa su dvije nevjerničke grupacije nadvladale muslimane i istrijebili ih, i islam je prikriiven bio sve dok Allah, dž.š., nije poslao Muhammeda, s.a.v.s.:

"Pa je jedna skupina iz Benu-Israila povjerovala, a druga skupina uznevjerovala", tj. neki od sinova Israilovih iz vremena Isaa, a.s., koji nisu vjerovali, i drugi iz njegova vremena koji su vjerovali,

"Pa smo Mi one koji su povjerovali protiv njihovih neprijatelja osnažili, pa su postali pobjednici", tj. time što je Muhammeda, s.a.v.s., potpomogao, njihovu vjeru nad vjerovanjem nevjernika. (Predanje bilježi En-Nesai).

Sljedbenici Muhammeda, s.a.v.s., još uvijek dosljedno pronose istinu i tako će sve biti dok ne dodje Allahova odredba i posljednji sljedbenik Muhammeda, a.s., a Isa, a.s., ne ubije Dedžala, što navode vjerodostojni hadisi, a Allah Uzvišeni najbolje zna.

***a Allahu pripada hvala, dobročinstvo.
On pruža zaštitu i na Njega se
oslanjamo!***

***Kraj sažetka komentara
sure Es-Saff,***